

PŘEDSŁOWO

W předležadym zešiwku Małeho rjada Serbskeho instituta wozjewjeja so referaty, přednjesene na IV. seminarje serbskeje słowotwórby a leksiki, kotryž wotmě so w Gdańsku 31. meje a 1. junija 2012. Zarjadowarjej seminaru běštej Katedra za pólsku rěč w Instituce za pólsku filologiju uniwersity w Gdańsku a Serbski institut w Budyšinje jako kooperaciskej partneraj.

Sorabistiske seminary w Gdańsku maja prawidlowny charakter. Předchadžace konferency wotměchu so pod mjenom „Seminarium Słowotwórstwa Łuzyckiego – Seminar serbskeje słowotwórby“ w lětach 2002, 2004 a 2007. Změna pomjenowanja konferency zwisuje z tym, zo njeje tematika seminarow w přiběracej měrje na ryzy słowotwórbne prašenja wobmjezowana, ale zapřijimuje tež frazeologiske a powšitkownje leksikaliske temy. Teksty z I. seminaru wozjewichu so w Lětopisu 50 (2003) 2 a 51 (2004) 1, referaty z II. seminaru w Lětopisu 53 (2006) 1, mjeztym zo wuńdžechu přednoški III. seminaru separatnje w 11. zešiwku Małeho rjada Serbskeho instituta pod titlom: *Leksikologiske přinoški* (2008) pod redakciju Małgorzaty Milewskeje-Stawiany a Sonje Wölkoweje.

Wo rozrosće zajima na seminarach w Gdańsku swědči ličba dotal na nich přednjesenych 46 referatow (2002 – 8 referatow, 2004 – 11 referatow, 2007 – 12 referatow, 2012 – 15 referatow). Informacije wo wobsahu přednoškow přnich třoch seminarow namakaja so w *Předslowje* mjenowaneho zešiwka *Leksikologiske přinoški* (2008, s. 5–8).

Tematika referatow IV. seminaru slušeše z wjetšeho džěla do wobłuka šěroko zapřijateje słowotwórby, hłownje w synchroniskej perspektiwje. Tutej sledžerskej problematice wěnowachu so scěhowace přednoški: Tadeusz Lewaszkiwicz (Poznań) *Hornjoserbske apelatiwiske nomina loci, jewjace so po léće 1981*, Małgorzata Milewska-Stawiany (Gdańsk) *Z problemow kategorialneje přistušnosće a klasifikacije hornjoserbskich deminutiwow*, Anja Pohončowa (Budyšin) *Adjektiwiske kompozita w hornjoserbsčinyje*, Elżbieta Wrocławska (Waršawa) *Prispomnjenja k tworjenju noweje leksiki w hornjoserbsčinyje*.

Scěhowace přinoški běchu zwjazane ze wšelakimi prašenjemi serbskeje leksiki, frazeologije a leksikografije, a to tež z přirunowaceho a diachroniskeho stejišća: Renata Bura (Krakow) *Leksikaliske namjety we „Łužiskim serbskim słowniku“ K. B. Pfuła*, Hanna Popowska-Taborska (Waršawa) *Slědy prastareho delnjoserbsko-pólsko-kašubského kulturneho zwiska*, Jadwiga Zieniukowa (Waršawa) *Hódnoćace słownistwo w delnjoserbskej nowinje z połojcy 19. lěstotka*, Ewa Rogowska-Cybulska (Gdańsk) *Pomjenowanja rostlinow a zwěrjatow w hornjoserbskej a kašubskej fibli. Z individualnje wužiwanaj hornjoserbskej frazeologiji zaběraše so Sonja Wölkowa (Budyšin) w swojim referaće *Frazeologija w prozy Jakuba Barta-Čišinskeho*. Přirunowacy analizu džěłow hornjoserbskeje a českeje leksikografije předstaji Bożena Itoya (Waršawa) *Přepytowanje metodow kodifikacije hornjoserbskeje leksiki w přirunanju z českeje leksikografiju a metaleksikografiju*.*

Dalše referaty měřjachu so na temy ze stawiznow wědomosće a stilistiki, wone zaběrachu so ze zaslužbami Jana Arnošta Smolerja při popularizowanju Kašubow: Jerzy Treder (Gdańsk) *Wo Smolerjowym přeložku „Остатков Славян на южном берегу Балтийского моря“ Hilferdinga do němčiny*, z přirunanjom předstajenja hódnotow w hornjoserbskich a w pólskich wučbnicach: Aneta Lewińska (Gdańsk) *Wobraz hódnotow w hornjoserbskej fibli a w starych pólskich wučbnicach za započatkarjow*, z přirunanjom stilistiskich srědkow w hornjoserbskim a pólskim teksće křižowego puća: Izabela Kępka (Gdańsk) *Z přemyslowanjow wo stilu křižowego puća w hornjoserbskich a pólskich modlerskich knihach z 2. połojcy 20. lětstotka*.

Šěřež tematicke aktualneje řečneje situacije w Serbach wěnowaštaj so Franc Šěn (Budyšin), kotryž předstaji wužiwanje nowych medijowych technologijow přez Serbow: *Sorabistika a nowe medije*, kaž tež Jakub Sokół (Krakow): *Spěchowanske towarstwo za serbsku řeč w cyrkwi, zwjazk „Pónaschemu“ a džělowa skupina „Serbska namša“ a jich podžěl na popularizowanju delnjoserbsčiny*.

Předležaca publikacija wobsahuje 14 tekstow, štož pak njewotpowěduje cyle wotběhej konferency w Gdańsku w léće 2012. Dwaj wobdžělnikaj IV. seminara serbskeje słowotwórby a leksiki njejstaj swojej referataj za čišć přihotowałoj. Za to namaka čitar w zwjazku nastawk Jauhenije Volkaweje z Minska wo tworjenju nomenow loci ze sufiksom *-owniščo/-oŷniuča* w hornjo- a delnjoserbsčinyje kaž tež w běloruščinje – awtorka njebě so móhła na konferency wobdžělic.

Rosćacy zajim wědomostnikow za serbske seminary w Gdańsku kaž tež žiwe diskusije, kotrež přewodžachu wustupy referentow, wobkrućeja woprawnjenosć organizowanja tajkich konferencow a publikowanje přednjesenych referatow.

Małgorzata Milewska-Stawiany a Sonja Wölke

SŁOWO WSTĘPNE

W niniejszym zeszycie Małej serii Instytutu Łużyckiego opublikowano referaty wygłoszone na IV Seminarium Słowotwórstwa i Słownictwa Łużyckiego, które odbyło się w Gdańsku w dniach 31 maja i 1 czerwca 2012 roku. Jego organizatorami byli: Katedra Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego i Instytut Serbołużycki (Serbski institut) w Budziszynie.

Seminaria łużyckie w Gdańsku mają charakter cykliczny. Poprzednie konferencje, funkcjonujące pod nazwą: Seminarium Słowotwórstwa Łużyckiego, odbyły się w 2002, 2004 i 2007 roku. Organizatorzy zmodyfikowali nazwę konferencji w związku z tym, że tematyka seminariów nie ogranicza się tylko do kwestii słowotwórczych, ale rozwinięta jest także o zagadnienia frazeologiczne i ogólnie leksykalne. Teksty z I Seminarium Łużyckiego ukazały się w *Lětopisie* 50 (2003) 2 oraz 51 (2004) 1, referaty z II Seminarium w *Lětopisie* 53 (2006) 1, zaś z III Seminarium w zeszycie Małej serii Instytutu Łużyckiego: *Leksikologiske přinoški* (2008) pod redakcją Małgorzaty Milewskiej-Stawiany i Soni Wölke.

Podczas czterech gdańskich seminariów wygłoszono 46 referatów (2002 r. – 8 referatów, 2004 r. – 11 referatów, 2007 r. – 12 referatów, 2012 r. – 15 referatów). Informacje o tematyce referatów głoszonych i dyskutowanych na seminariach: I, II i III znajdują się w *Słowie wstępnym* do tomu *Leksikologiske přinoški* (2008, s. 5–8).

Tematyka referatów głoszonych na IV Seminarium dotyczyła w dużym stopniu zagadnień mieszczących się w szeroko pojętym zakresie słowotwórstwa łużyckiego, głównie w aspekcie synchronicznym. Tej problematyce badawczej poświęcone zostały następujące referaty: Tadeusz Lewaszkiewicz (Poznań) *Apelatywne nazwy miejsc poświadczane w języku górnołużyckim po 1981 r.*, Małgorzata Milewska-Stawiany (Gdańsk) *Z problemów przynależności kategorialnej i klasyfikacji deminutywów górnołużyckich*, Anja Pohončowa (Budziszyn) *Adjektiwiske kompozita w hornjoserbšćinje*, Elżbieta Wrocławska (Warszawa) *Uwagi na temat słowotwórstwa nowej leksyki w języku górnołużyckim*.

Następne wystąpienia wiązały się z różnymi zagadnieniami leksyki, frazeologii i leksykografii łużyckiej, także w aspekcie porównawczym: Renata Bura (Kraków) *Propozycje leksykalne w Łużiskim serbskim słowniku*“ K. B. Pfula, Hanna Popowska-Taborska (Warszawa) *Utrwalone w leksyce ślady prastarej więzi kulturowej dolnołużycko-polsko-kaszubskiej*, Jadwiga Zieniukowa (Warszawa) *Słownictwo wartościujące w gazecie dolnołużyckiej z połowy XIX w.*, Ewa Rogowska-Cybulska (Gdańsk) *Nazwy roślin i zwierząt w dwu elementarzach górnołużyckim i kaszubskim*. Frazeologii górnołużyckiej poświęcony został referat Soni Wölke (Budziszyn) *Frazeologia w prozie Jakuba Barta-Čišinskiego*. Porównawczą analizę górnołużyckiego i czeskiego dorobku leksykograficznego przedstawiła Bożena Itoya (Warszawa) *Badania metod kodyfikacji leksyki górnołużyckiej w zestawieniu z dorobkiem metaleksykografii i leksykografii czeskiej*.

W referatach poruszono także inne zagadnienia, które dotyczyły zasług Smolera w popularyzowaniu Kaszub: Jerzy Treder (Gdańsk) *O tłumaczeniu „Осмаков Славян на южном берегу Балтийского моря“ Hilferdinga przez Smolera (na niemiecki)*, porównania obrazu wartości w górnołużyckim elementarzu i dawnych elementarzach polskich: Aneta Lewińska (Gdańsk) *Obraz wartości w elementarzu górnołużyckim i dawnych elementarzach polskich*, porównaniu środków stylistycznych występujących w łużyckim i polskim tekście drogi krzyżowej: Izabela Kępka (Gdańsk) *Z rozważań nad stylem drogi krzyżowej w modlitewnikach górnołużyckim i polskim z II połowy XX wieku*.

Szerszą tematyką współczesnej sytuacji językowej na Łużycach zajęli się Franc Šěn (Budziszyn), który przedstawił wykorzystywanie przez Łużyczan nowych technologii medialnych: *Sorabistika a nowe medije*, oraz Jakub Sokół (Kraków), który wystąpił z referatem o różnych formach popularyzacji języka dolnołużyckiego przez określone związki i stowarzyszenia: *Stowarzyszenie na rzecz języka łużyckiego w Kościele, związek „Pónaschemu“ i grupa robocza „Serbska namša“ oraz ich udział w popularyzowaniu języka dolnołużyckiego*.

Niniejsza publikacja zawiera 14 tekstów. Poniższy zbiór artykułów nie jest jednak pełnym odbiciem spotkania w Gdańsku w 2012 r. Dwie osoby uczestniczące w IV Seminarium Słowotwórstwa i Słownictwa Łużyckiego nie przygotowały swoich referatów do druku. Ponadto w tomiku pokonferencyjnym znajduje się artykuł z zakresu słowotwórstwa nazw miejsc z sufiksem *-owniščo/-oŷnišwa* w językach łużyckich i w języku białoruskim Eugenii Volkavej z Mińska, która nie mogła uczestniczyć w konferencji.

Coraz większe zainteresowanie pracowników naukowych seminariami łużyckimi w Gdańsku oraz ożywione dyskusje, które towarzyszyły wystąpieniom referentów uzasadniają celowość organizacji kolejnych konferencji tego typu i publikacji głoszonych na nich referatów.

Małgorzata Milewska-Stawiany i Sonja Wölke